

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КІНДЗЮР ОЛЬГА СЕМЕНІВНА

УДК 338.4(477)

**РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Сухай Ольга Євгенівна,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
доцент кафедри економіки підприємства

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Бубенко Павло Трохимович,
Північно-Східний науковий центр НАН і МОН України,
директор;

кандидат економічних наук
Апостолюк Оксана Зіновіївна,
Тернопільський національний економічний університет,
доцент кафедри менеджменту та публічного управління

Захист відбудеться «28» березня 2017 року о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 у Львівському національному університеті імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, ауд. 115.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий « 24 » лютого 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

проф. Майовець Є.Й.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток конкуренції, залучення інвестицій, забезпечення доступності основних суспільних благ для населення відбувається досить повільно, особливо в галузях з природними монополіями, йдеться насамперед про залучення інвестицій у житлово-комунальну сферу. Створення змішаної ринкової економіки в усіх галузях – пріоритет сучасного етапу економічного розвитку країни, що є запорукою нарощування інвестицій та подальшого економічного зростання. У житлово-комунальному господарстві (ЖКГ) формування ринку передбачається за рахунок впровадження механізму партнерства держави і приватного бізнесу, історія якого в Україні налічує лише декілька десятиліть. Успіх партнерства залежить від розвиненості його фінансово-економічних механізмів, що вимагає істотних теоретичних розробок і практичних зусиль, особливо в умовах економічної неоднорідності ЖКГ. Без державного регулювання процесів створення ділового партнерства та залучення інвестицій повномасштабна модернізація ЖКГ видається неможливою.

Нині питання регулювання інвестиційного розвитку набувають особливої актуальності в умовах посткризового розвитку економіки України, обмеженості фінансових ресурсів і необхідності розв'язання суперечливого завдання: залучення приватних інвестицій при жорсткому регулюванні тарифів, що істотно подовжує терміни їх окупності. Проблемам реформування галузі житлово-комунального господарства присвячені наукові роботи О. Апостолук, Л. Беззубко, Л. Бражнікової, П. Бубенка, М. Волосевич, О. Димченко, Н. Коваль, В. Данилишин, Т. Качали, І. Михасюка, О. Ореховської, О. Панасенко, М. Савіної, О. Сухай, І. Яремка. Регулювання інвестиційного розвитку економічних систем, зокрема ЖКГ розглянуто у працях С. Буковинського, З. Варналія, С. Злупка, М. Крупки, З. Люльчак, І. Мойсеєнко, О. Підхомного, О. Солодкого, О. Тищенко, А. Хоронжий, В. Чиж та низки інших.

Вагомий внесок у дослідження різних аспектів є аналіз розвитку житлового та комунального господарства і в роботах провідних західних вчених, зокрема таких як У. Дюбуа (Dubois U.), П. Саплакан (Saplacan P.), С. Лобіна (Lobina C.), Д. Холлаб (Hall D.), Дж. Глачанд (Glachant J.), Д. Паркер (Parker D.), В. Саведофф (Savedoff W.), П. Шпиллер (Spiller P.), Г. Райлі (Riley G.).

Разом з тим, важливість поточних і перспективних перетворень у ЖКГ, необхідність залучення масштабних інвестицій, пошук фінансових механізмів реформування житлово-комунального господарства зумовлюють необхідність подальшого опрацювання напрямків реформ та розробку більш досконалих методик оцінки ефективності фінансово-економічних інструментів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до основних напрямів наукових досліджень кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка в межах держбюджетної теми «Євроінтеграція України в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0110U004072), де автором визначені особливості сучасного державного фінансування сфери ЖКГ, вплив інвестицій

та кредитів міжнародних фінансових організацій на формування інвестиційних ресурсів ЖКГ; та держбюджетної теми «Регулювання підприємницької діяльності в Україні в умовах посилення євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0114U005091), де автором проаналізовано світовий досвід державно-приватного підприємництва; запропоновано низку інституційно-правових фінансово-економічних заходів для покращення його впровадження у сфері ЖКГ.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в розробленні моделі державного регулювання інвестицій та оцінки ефективності їх залучення в ЖКГ.

Для досягнення поставленої мети дисертантом визначені такі завдання дослідження:

- конкретизація сутності економічної категорії «житлово-комунальне господарство» як об'єкта регулювання;
- з'ясувати принципи формування і функціонування державної політики інвестування ЖКГ;
- розкрити наукові засади розвитку конкуренції в ЖКГ та їх розвиток для активізації процесів залучення інвестиційних ресурсів шляхом створення державно-приватних партнерств;
- аналіз зарубіжного досвіду реформування та основних напрямків інвестиційного розвитку ЖКГ у провідних ринкових економіках й оцінка можливості їх впровадження у вітчизняну практику;
- дати оцінку основних проблем функціонування системи житлово-комунального господарства України, процесів реформування галузі; прогнозування шляхів стабілізації фінансового стану житлово-комунального господарства з урахуванням інвестиційних джерел;
- удосконалити механізм та критерії економічної ефективності регулювання інвестиційного розвитку ЖКГ;
- обґрунтувати концептуальні засади інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери України;
- розроблення рекомендацій щодо розміщення фінансових ресурсів в інвестиційних проектах сфери ЖКГ на основі аналізу існуючих методик оцінки їх ефективності.

Об'єктом дослідження є фінансово-економічний механізм регулювання ЖКГ, зокрема у сфері залучення інвестицій для підвищення ефективності галузі. **Предмет** дослідження – сукупність фінансово-економічних відносин, що виникають у процесі інвестиційного розвитку ЖКГ.

Теоретичною та методологічною основою дослідження виступає узагальнення теорії і практики розвитку конкурентних відносин у житлово-комунальному господарстві, яке базується на положеннях вітчизняної та зарубіжної економічної науки, прийнятих законах, Указах Президента, Постановах Уряду та інших нормативно-правових актах.

У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні **методи**, такі як аналіз, синтез, узагальнення – для визначення сутності, змісту і принципів регулювання інвестиційної діяльності сфери ЖКГ; індукція та дедукція – при вивченні понятійно-категоріального апарату у сфері житлово-комунального господарства; історичний та порівняльний методи – для визначення передумов інвестування ЖКГ та світового досвіду у цій сфері; структурно-функціональний метод – для розробки напрямків підвищення ефективності інвестування ЖКГ. У дослідженні автор спирається на: системний підхід до досліджуваних процесів; дослідження вчених і фахівців у галузі сучасної економічної теорії; практичний досвід реформування ЖКГ, розвитку державно-приватних партнерств в країнах Європейського Союзу, пострадянських країн, зокрема України; концептуальні підходи, реалізовані в законодавчих та нормативних актах, методичних документах органів державного управління.

Інформаційною базою дослідження є аналітичні та статистичні матеріали Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України, Державної служби статистики України, аналітичні звіти, матеріали Інтернет-джерел, а також узагальнення практичного досвіду роботи в цій сфері структур управління ЖКГ у Львівській області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні основних напрямів формування конкурентних відносин у ЖКГ, фінансово-економічних механізмів державного регулювання залучення інвестицій у ЖКГ, оцінці їх ефективності, зокрема:

удосконалено:

- визначення сутності поняття «житлово-комунального господарства» як соціально-економічного комплексу специфічних господарських структур та об'єктів, що діють з метою утримання (збереження і розвитку) житлового фонду і комунального обслуговування користувачів цього житлового фонду, а також установ, підприємств та організацій. Специфіка житлово-комунального комплексу як об'єкта регулювання полягає в низці ознак – інтегративності, ієрархічності та цілісності;

- механізм державного регулювання житлово-комунального господарства шляхом виділення фінансових, управлінських та енергозберігаючих цілей регулювання та блоків методів – інституційно-правових, фінансово-економічних, соціально-психологічних, екологічних. Рекомендовані інструменти державного регулювання ЖКГ – податкове регулювання; бюджетне регулювання (субсидування); стандартизація та контроль якості послуг; захист конкуренції; регулювання тарифів; екологічне регулювання з виділенням передумов стимулювання залучення інвестицій в галузь – вирішення питань власності, розробка системи менеджменту та системи фінансування;

- алгоритм фінансового стану ЖКГ – це збереження мінімальної кількості збиткових суб'єктів господарювання: поступове зменшення обсягу дебіторської заборгованості за послуги ЖКГ не вище 20% вартості послуг та

тривалістю близько 4 місяців; незмінність показників забезпеченості житлом, кількості ветхого та аварійного житла, а також показників облаштованості житла водопроводом, каналізацією, газом, електрикою;

– наукові підходи з підвищення конкурентоздатності підприємств ЖКГ, що включають побудову конкурентних переваг на основі ринкових, ресурсних, технічних та управлінських можливостей і сприяють поліпшенню системи інвестування енергоефективності ЖКГ шляхом виділення стадій енергоефективності та диференціації джерел фінансування таких проектів;

набули подальшого розвитку:

– механізми формування державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ на основі імплементації світового досвіду з виділенням нормативних (вдосконалення чинного законодавства щодо часток партнерів, захисту їх прав, можливості залучення іноземних учасників) та інфраструктурних (необхідності підвищення ефективності діяльності державних інституцій у цій сфері) заходів;

– методичні підходи до оцінювання стану галузі та очікуваних результатів реформування, які можуть містити наступні групи показників: фінансові результати підприємств ЖКГ, структура їх фінансових ресурсів, оцінка обсягів наданих послуг, право власності на об'єкти майна ЖКГ, характеристика конкуренції в галузі, якість, доступність та забезпеченість комунальними послугами споживачів, енергоефективність та впровадження інновацій в ЖКГ. Рекомендовано в державній програмі розвитку ЖКГ встановлювати очікувані (планові) показники результатів реформування ЖКГ, а також граничні значення для групи показників доступності та вартості комунальних послуг;

– показники оцінки ефективності інвестиційних проектів, які на відміну від існуючих доповнено показниками бюджетної та соціальної ефективності, що дасть можливість всесторонньо оцінити ефект від інвестування в модернізацію ЖКГ;

– концептуальні основи інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери України з обґрунтуванням мети, принципів, критеріїв, стратегічних напрямів, які базуються на врахуванні комплексу нормативно-правових, фінансово-економічних, інституційних, соціальних та екологічних заходів, що розроблені на основі індикаторів інвестиційного розвитку і спрямовані на вирішення проблем інвестування ЖКГ.

Теоретична і практична значущість роботи. Впровадження результатів дослідження сприятиме вдосконаленню управління житлово-комунальним сектором національної економіки, використанню сучасних способів залучення інвестиційних ресурсів у галузь, методів фінансового аналізу та оцінки ефективності сукупних фінансових потоків, коригуванню цілей і методів реформування ЖКГ.

Пропоновані висновки та практичні рекомендації щодо розвитку конкуренції в ЖКГ на основі державно-приватних партнерств можуть бути використані місцевими органами виконавчої влади при формуванні програм

розвитку житлово-комунальної сфери, підвищенні ефективності діяльності підприємств ЖКГ, залученні приватного капіталу в галузь.

Результати дисертації впроваджено для вдосконалення діяльності Департаменту Розвитку та експлуатації житлово-комунального господарства Львівської обласної державної адміністрації (довідка №01/9–02–2614 від 16.08.2016р.), а також підпорядкованих комунальних підприємств, установ та організацій, що входять до складу Личаківської РДА (довідка №Д–16 від 06.07.2016р.).

Основні положення дисертаційної роботи використовують у навчальному процесі коледжу Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін «Інвестування», «Аналіз господарської діяльності», «Статистика» (довідка №171 від 07.09.2016 р.).

Апробація роботи. Висновки і пропозиції дисертаційної роботи доповідалися, обговорювались та отримали позитивну оцінку на щорічних міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема на XII Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми» (Тернопіль, 2012 р.), на IX Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (Львів, 2012 р.), на XX, XXI та XXII Міжнародних наукових конференціях студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми функціонування господарської системи України» (Львів, 2013–2015 р.р.), на II Міжнародній науковій конференції «Діяльність суб'єктів господарювання в змінних економічних умовах» (Ярослав, Республіка Польща, 2013 р.), на Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності діяльності підприємств в контексті економічної безпеки в умовах інтеграції в ЄС» (Київ, 2016 р.), на Міжнародному науковому форумі «Проблеми сталого розвитку суспільства: погляд очима різних поколінь» (Черкаси, 2016 р.) та I Міжнародній науково-практичній конференції «Формування нової парадигми управління фінансами та бізнесом в умовах посилення євроінтеграційних процесів в Україні» (Львів, 2016 р.).

Основні положення дисертаційної роботи відображені в 17 публікаціях загальним обсягом 6,23 друкованих аркуша, з них особисто належать автору – 5,61 друкованих аркуша, де 7 – у фахових наукових виданнях (3 з них входять до міжнародних наукометричних баз), 1 публікація – у зарубіжній монографії та 9 публікацій у матеріалах конференцій.

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями та логікою досліджуваної теми. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку літератури. Дисертація викладена на 193 сторінках машинописного тексту. Емпіричні дані відображені в 27 таблицях і 23 рисунках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету і завдання дисертації, розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичне та практичне значення, подано інформацію про їх впровадження й апробацію.

У першому розділі «Теоретико-методичні підходи державного регулювання діяльністю та інвестиційними процесами житлово-комунальної сфери України» розглянуто житлово-комунальний комплекс як складову національної економіки України, механізм його державного регулювання та дано оцінку умовам інвестування житлово-комунального господарства. Це дозволило зробити наступні висновки.

Аналізуючи наукові дослідження й розпорядчі документи Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства можна констатувати відсутність єдиного трактування таких базових понять як «житлово-комунальне господарство», «житлово-комунальні послуги», «галузі природної монополії». Проаналізувавши діючі підходи до визначення сутності ЖКГ та його структури, можна стверджувати, що ЖКГ можна розглядати як соціально-економічний комплекс специфічних господарських структур та об'єктів, що діють з метою утримання (збереження і розвитку) житлового фонду та комунального обслуговування як користувачів цього житлового фонду, так і різних установ, підприємств та організацій. Результатом діяльності ЖКГ є надання житлових і комунальних послуг на адекватному потребам часу якісному рівні. Здійснено систематизацію складових ЖКГ за їх приналежністю до ринку вільної конкуренції, олігополії чи монополії.

Встановлено, що інституційна структура ЖКГ – це сукупність формальних та неформальних правил, що регламентують поведінку підприємств комунальної сфери, і створюють інституційні рамки договірних відносин між ними та їх контрагентами. Інституційна структура ЖКГ забезпечує взаємодію між виробниками і споживачами комунальних послуг, а також постачальниками ресурсів і регулюючими органами. Від того, наскільки оптимальною є ця структура, значною мірою залежить ефективність функціонування ЖКГ в цілому.

На *рис. 1* видно, що специфіка житлово-комунального комплексу як об'єкта регулювання, полягає в його організаційних особливостях (секторі житлового господарства та секторі комунального господарства), інституційних особливостях (різноманітності форм власності, наявності монопольних, олігопольних та конкурентних секторів, нормативному характері інституційних угод), просторових особливостях (інтегративності, ієрархічності та цілісності), управлінських особливостях (ефекті масштабу від управління витратами, задоволенні потреби суспільства в послугах, обов'язковості та неперервності послуг).

Методи державного регулювання сфери житлово-комунального господарства передбачають податкове регулювання, бюджетне регулювання (субсидування), стандартизацію та контроль якості послуг, захист конкуренції, регулювання тарифів, екологічне регулювання. Податкове регулювання повинно реалізовуватись через запровадження системи пільг для підприємств ЖКГ, що здійснюють модернізацію, запроваджують інновації та програми енергозбереження. Звільнення від оподаткування прибутку, що реінвестується, дасть змогу сформувати додатковий внутрішній ресурс модернізації. Бюджетне

регулювання повинне здійснюватись на основі адресного субсидування. Регулювання тарифів передбачає встановлення економічно обґрунтованих нормативів, структури витрат та розміру прибутку в тарифі на послуги ЖКГ, екологічне регулювання у формі штрафів та санкцій за забруднення навколишнього середовища.

Вагомим аспектом дослідження є аналіз сильних та слабких сторін діяльності житлово-комунальних підприємств, а також можливостей і загроз зовнішнього середовища, який дав змогу виокремити чинники, що негативно впливають на стан та перспективи розвитку ЖКГ, а саме: управлінські прорахунки, як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях, незадовільний фінансовий стан підприємств ЖКГ, а також низьку енергоефективність та енергоощадність галузі.

Рис. 1. Житлово-комунальне господарство як об'єкт державного регулювання*

*Узагальнено автором

Аналіз державного регулювання інвестиційних процесів в ЖКГ в Україні довів, що найважливішими передумовами стимулювання залучення інвестицій в галузь є вирішення питань власності, розробка системи менеджменту та

системи фінансування. Для оцінки стану та перспектив інвестування житлово-комунального господарства доцільно запровадити практику розробки паспорту галузі в розрізі територій. Такий паспорт буде характеризувати сучасний стан та основні потреби кожної з підгалузей ЖКГ, зокрема в інвестиційних ресурсах.

У другому розділі «Сучасний стан розвитку та інвестиційне забезпечення житлово-комунальної сфери України» дано характеристику фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства України, окреслено їх інвестиційні можливості, а також визначено можливості активізації інвестицій на основі пріоритету державної політики енергоефективності.

Статистичний аналіз системи показників ЖКГ України дав змогу констатувати низку негативних факторів, що впливають на фінансовий стан ЖКГ (табл. 1). Це, насамперед, – збереження збитковості підприємств галузі, стабільний розмір дебіторської заборгованості за послуги ЖКГ на рівні 20% вартості послуг та тривалістю близько 3 місяців. Дві третини кредиторської заборгованості ЖКГ формує плата за енергоносії, зокрема природній газ.

Таблиця 1

Показники фінансового стану підприємств ЖКГ у 2009-2016 рр.*

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	9 міс 2016
Прибутки підприємств ЖКГ, млн. грн.	175,5	703,3	676,7	268,3	182,3	230,7	278,3
Збитки підприємств ЖКГ, млн. грн.	3146,0	2559,1	2313,8	5023,0	3010,0	4200	5400
Співвідношення прибуток/збиток	1:17,9	1:3,6	1:3,4	1:18,7	1:16,5	1:18,2	1:19,4
Дебіторська заборгованість за послуги ЖКГ, млн.грн.	11836,5	13543,3	13208,0	13623,1	13877,2	15000	13300
Кредиторська заборгованість ЖКГ, млн.грн.	16240,7	19855,9	17019,0	24220,9	26542,3	24300	28000
Заборгованість населення за послуги ЖКГ, млн. грн.	11354,9	11718,5	12680,4	12463,0	14707,9	10980	10700
Сплачено населенням за ЖКГ, млн. грн.	30065,1	35804,7	36962,3	38424,6	36379,1	48600	42728

*розраховано на основі даних Державної служби статистики України.

Як свідчать статистичні дані, житлово-комунальні підприємства залишаються стабільно збитковими як в цілому по Україні, так і в розрізі областей чи регіонів. Хоча в 2010–2012 роках намітилась тенденція до зменшення збитків та нарощування прибутків, у 2013–2015 роках ситуація погіршилась. Розрахунок приросту/зниження показників вказує на збереження негативних тенденцій у фінансовому стані аналізованого сектору економіки. Фінансовий результат прибуткових підприємств в десятки разів менший від збитків, отриманих рештою підприємств – співвідношення прибутків і збитків наближається до позначки 1: 20.

Нерозв'язаною залишається проблема перехресного субсидування та обґрунтованості тарифної політики. Суттєво не покращується забезпеченість житлом, зростає кількість аварійного житла, не збільшуються показники облаштованості житла водопроводом, каналізацією, газом, електрикою тощо. Темпи створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) відстають від планових, що не забезпечує житловий фонд ефективним власником.

Заходи з підвищення конкурентоздатності підприємств ЖКГ, що є визначальним чинником для інвестицій, повинні включати формування конкурентних переваг на основі реалізації ринкових, ресурсних, технічних та управлінських можливостей. Зокрема, варто зосередити увагу на ресурсних можливостях (вдосконалення обліку і аналізу використання всіх видів ресурсів, запровадження функціонально-вартісного аналізу послуг) та технічних потребах (оновлення обладнання та контроль якості послуг). Важливе місце в системі зміцнення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості ЖКГ відіграє кадрове забезпечення та рівень менеджменту підприємств. Проведений аналіз інвестиційних можливостей ЖКГ вказав на відсутність наскрізної інформації щодо потреб та обсягів капітальних інвестицій у цій сфері. Запропоновано класифікацію джерел фінансування інвестицій ЖКГ із виділенням державних, приватних і змішаних джерел (рис. 2).

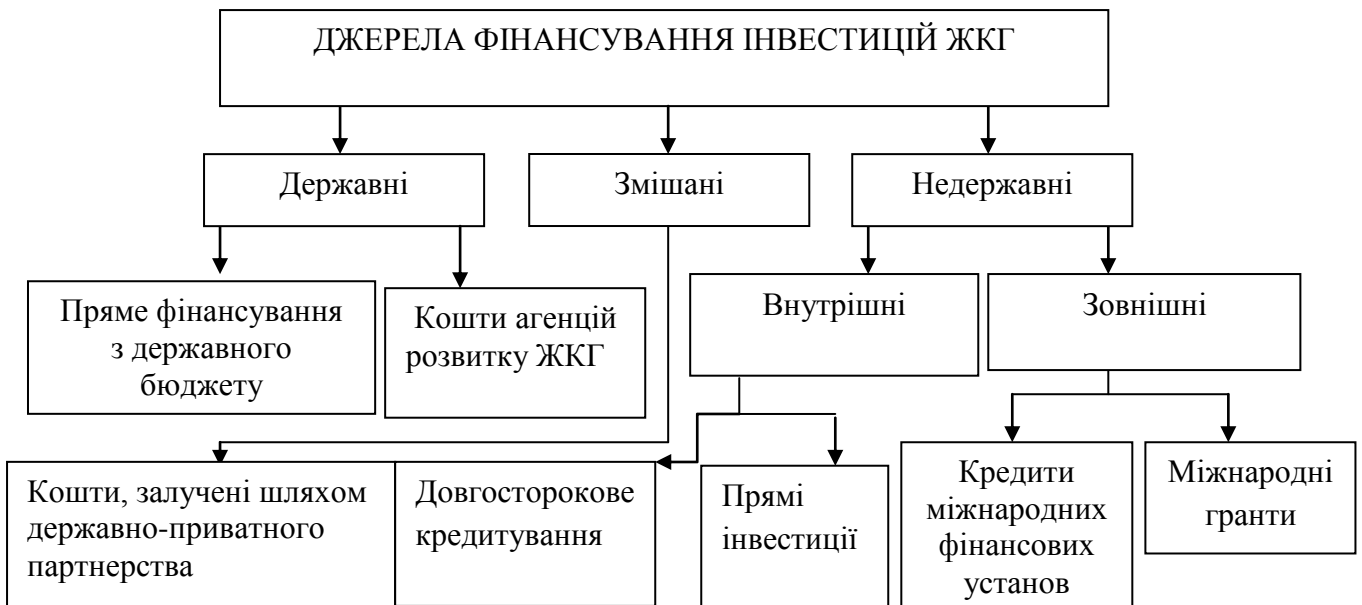

Рис. 2. Джерела фінансування інвестицій житлово-комунального господарства*

*розроблено автором

Дослідження діючих джерел і напрямків фінансування інвестицій ЖКГ демонструє значне недофінансування потреб галузі за рахунок бюджетів усіх рівнів. Частка державних коштів, що виділяється на забезпечення державної програми модернізації та енергоефективності ЖКГ становить менше 3% загальної потреби. Використання інших джерел інвестицій зосереджене на отриманні довгострокових банківських кредитів, позик або грантів міжнародних фінансових установ. Сьогодні підприємствам ЖКГ доцільно

розширити використання залучених фінансових ресурсів, а саме прямих інвестицій, державних субсидій та емісії боргових цінних паперів.

Залучення інвестицій у ЖКГ повинно відбуватись паралельно з реформуванням політики енергоефективності у цій сфері. Необхідно створити мотиваційні та компенсаційні механізми для запуску масштабної програми; скоротити споживання і втрати енергії за рахунок термомодернізації на основі цілісної системи управління енергетикою країни та максимальної самоокупності процесу за рахунок досягнутої економії.

Фінансове забезпечення реформи енергоефективності повинне базуватись на залученні усіх можливих джерел інвестиційних ресурсів та державного сприяння. В першу чергу необхідно створити механізм стимулювання термомодернізації за рахунок повернення інвесторам (комунальним підприємствам, управляючим компаніям, ОСББ) частини податків, сплачених у процесі утеплення будівель. Кредити міжнародних фондів та банків доцільно спрямувати на створення револьверних фондів, які можуть надавати позики на муніципальні програми енергозбереження. Низькі ставки кредитування сприятимуть швидшому періоду окупності проектів і поверненню коштів. Програма буде самоокупною, обслуговування кредиту не обтяжуватиме державний бюджет України. Масштабна програма термомодернізації уможливить активізувати будівельну галузь, в якій недостатньо платоспроможних замовників, а також створити нові робочі місця.

У третьому розділі «Концептуальні засади вдосконалення системи регулювання інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери» опрацьовано зарубіжний досвід реформування механізмів інвестування природних монополій, здійснено комплексну оцінку фінансової ефективності інвестиційних програм у сфері регулювання природних монополій та модернізації об'єктів комунальної інфраструктури, а також запропоновано стратегічні напрямки регулювання інвестиційного розвитку ЖКГ на основі державно-приватного партнерства.

Дослідження показало, що найбільш ефективними формами фінансування у сфері ЖКГ є партнерство держави і приватного сектору. Державі вигідні партнерства з приватним сектором, оскільки вони послаблюють навантаження на бюджет, адже головне в реалізації проектів державно-приватного партнерства – це не отримання прибутку, а досягнення значних соціальних вигод. Недопустимо оцінювати проект виключно за фінансовим критерієм, оскільки головна мета державно-приватного партнерства – підвищення якості послуг та задоволення потреб населення.

Розвиток державно-приватного партнерства, як перспективної форми активізації інвестицій у ЖКГ, гальмується нормативно-правовою неврегульованістю, недостатністю компетенцій сторін, непрозорістю процесів створення та управління.

Результати ефективності реалізації регіональних програм з модернізації комунальної інфраструктури недостатньо оцінювати обмеженою кількістю параметрів, що характерно для сучасних програм і концепцій. Важливо

розширити критерії оцінки, які б базувалися на комплексному аналізі результатів реформ з модернізації інфраструктури. Рекомендуємо при розроблені програми модернізації ЖКГ впровадити методіку оцінювання стану галузі та очікуваних результатів реформування, яка буде містити вісім груп показників (табл. 2).

Таблиця 2

Показники комплексної оцінки житлово-комунального господарства*

<i>Показники, що характеризують фінансові потоки на модернізацію об'єктів комунальної інфраструктури</i>	<i>Показники, що характеризують фінансові результати підприємств комунального комплексу</i>
Відносна частка видатків бюджету на оновлення і модернізацію ЖКГ, %	Частка збиткових підприємств, %
Відносна частка засобів підприємств ЖКГ, %	Критерій фінансової стабілізації
Частка приватних інвестицій в загальному обсязі, %	Індекс обсягу кредиторської заборгованості
Відносна частка позабюджетних засобів в загальних обсягах інвестицій	Відносне скорочення обсягу кредиторської заборгованості
<i>Показники, що характеризують доступність комунальних послуг</i>	<i>Показники, що характеризують зміну обсягів комунальних послуг</i>
Індекс зміни розміру плати громадян за комунальні послуги	Динаміка обсягів будівництва житлового фонду та комунальної інфраструктури, тис.м.кв.
Критерій соціального захисту громадян, %	Рівень благоустрою житлового фонду, %
Частка витрат на житлово-комунальні послуги в доході, %	Питома вага старого та аварійного житла
Індекс зростання тарифів на житлово-комунальні послуги, %	Енергоємність виробництва, тис.кВт * год / тис.м.куб.
Індекс зростання споживчих цін, %	Продуктивність праці, тис.м.куб. / чол.
<i>Показники, що характеризують надійність і якість комунальних послуг</i>	<i>Показники, що характеризують розвиток конкурентних відносин в ЖКГ</i>
Знос мереж (теплопостачання, водопостачання, котельного устаткув.), %	Концентрація на ринку, %
Відносне значення рівня зносу комунальної інфраструктури, %	Критерій розвитку ринку послуг
Рівень втрат енергоносіїв в мережах	Частка підприємств, що діють на основі концесії
Критерій аварійності	Частка державного (комунального) майна, переданого в оренду, концесію, %
Рівень очищеності води, %	Частка унітарних підприємств комунального комплексу, %
<i>Показники, що характеризують інноваційний розвиток інфраструктури</i>	<i>Показники, що характеризують забезпеченість комунальними послугами</i>
Відносний рівень введення енергозберігаючих технологій	Частка споживачів в житлових будинках, забезпечених доступом до послуги, %
Частка витрат підприємств ЖКГ на технологічні інновації, %	Забезпеченість приладами обліку, %

*розроблено автором

Ці групи включатимуть фінансові результати підприємств ЖКГ, структуру їх фінансових ресурсів, оцінку обсягів наданих послуг, прав власності на об'єкти майна ЖКГ, характеристики конкуренції в галузі. Крім цього, окремим блоком пропонуємо виділити якість, доступність та забезпеченість комунальними послугами споживачів, систематично оцінювати динаміку енергоефективності та інтенсивність впровадження інновацій в ЖКГ.

У програмі модернізації ЖКГ вважаємо за доцільне встановити очікувані (планові) показники результатів реформування ЖКГ, а також граничні значення для групи показників доступності та вартості комунальних послуг. Така деталізація дасть можливість, з одного боку, виявляти «вузькі місця» реформування, а з іншого – здійснювати постійний моніторинг виконання програми та її вплив на фінансовий стан ЖКГ, дотримання соціальних та екологічних стандартів, а також стимулювання інноваційного спрямування реформи житлово-комунального господарства України.

Аналіз економічного розвитку сфери ЖКГ підтвердив необхідність забезпечення ефективного інституційного середовища і створення ринку державно-приватного партнерства (ДПП). Першочерговим завданням є забезпечення правової основи діяльності партнерства шляхом прийняття змін до законодавчих актів, таких як закон про ДПП та інших нормативно-правових документів, що забезпечують ефективну роботу ринку ДПП, а також створення управлінської структури, заснованої на чіткому розподілі повноважень державних органів влади з управління цією структурою. На основі аналізу Закону України «Про державно-приватне партнерство» та його імплементації виявлено такі вузькі місця впровадження ДПП і запропоновано наступні зміни до чинного законодавства:

- встановити мінімальну частку участі у проекті приватного партнера (зокрема, у розвинених країнах мінімальна частка приватного фінансування складає 25 %). Оскільки у законі ця норма відсутня, навіть мінімальна частка приватного фінансування у спільному проекті дозволяє відносити його до категорії ДПП, перекладаючи більшу частину відповідальності на державу;

- чітко окреслити механізми практичної реалізації проектів (визначення етапів реалізації проектів ДПП, створення мотивації для іноземних інвесторів тощо);

- визначити можливість використання Державного фонду регіонального розвитку у фінансуванні проектів ДПП;

- дозволити сторонам погоджувати в договорі про ДПП платежі, що підлягають виплаті при достроковому розірванні договору, які є справедливими та які запобігають безпідставному збагаченню будь-якої зі сторін;

- уточнити в Бюджетному кодексі, що бюджетні організації (у тому числі муніципалітети) можуть брати на себе зобов'язання (в договорі ДПП), для здійснення витрат поза поточним бюджетним роком;

- внести зміни до Закону ДПП з метою врегулювання процедури «step-in» (заміни приватного партнера) у випадку дефолту приватного партнера, без проведення нового конкурсу;

– забезпечити прискорені процедури для формалізації права користування на земельні ділянки, що передаються приватному партнерові в рамках ДПП;

– розробити прозору схему встановлення тарифів. Основна проблема полягає в тому, що тарифи на комунальні послуги встановлюються або муніципалітетами (для невеликих міст і селищ) або Національною комісією з регулювання ринку комунальних послуг України. Існує спеціальна методологія, але вона має певні недоліки – розрахунок тарифів допускає неналежні припущення при застосуванні методології, значення тарифів може просто відрізнятись від необхідної методології – наприклад, зберегти тарифи на низькому рівні, виходячи з політичних мотивів.

Під час вибору проектів ДПП необхідно орієнтуватися на ефективне використання бюджетних коштів регіону, фінансові інтереси інвестора, а також громадські інтереси щодо реалізації державно-приватних проектів. Оцінку показників ефективності ДПП-проекту можна здійснювати з використанням розробленого інструментарію, а саме показник інвестиційної ефективності (показник чистої приведеної вартості ДПП-проекту) доповнити індексом бюджетної ефективності – відношенням бюджетного грошового потоку, генерованого проектом, до обсягів видатків бюджету, що пов'язані з його реалізацією (*формула 1*).

Індекс бюджетної ефективності (PI_b) розраховується за формулою:

$$PI_b = \frac{\sum_{t=1}^T \frac{BCF_t}{(1+r_b)^t}}{\sum_{t=1}^T \frac{IB_t}{(1+r_b)^t}}, \quad (1)$$

де BCF_t – бюджетний грошовий потік, генерований ДПП-проектом в період t ;
 IB_t – обсяг видатків бюджету, пов'язаних з реалізацією ДПП-проекту в період t ;
 r_b – необхідна прибутковість вкладення коштів бюджету.

Бюджетний грошовий потік (BCF_t) включатиме в себе податкові надходження, надходження від власності та бюджетну економію (*формула 2*):

$$BCF_t = TCF_t^{\text{direct}} + TCF_t^{\text{indirect}} + NTR_t + Save_t^{\text{expl}}, \quad (2)$$

де TCF_t^{direct} – прямий податковий грошовий потік до бюджету протягом періоду t ;
 TCF_t^{indirect} – непрямий податковий грошовий потік періоду t від економічних агентів, що не є учасниками ДПП-проекту (будівельні підрядники, постачальники сировини, матеріалів і устаткування, проектні та сервісні компанії, інші контрагенти);

NTR_t – сума доходів бюджету від експлуатації нових або модернізованих об'єктів державної власності за період t ;

$Save_t^{expl}$ – економія коштів бюджету за рахунок зниження експлуатаційних витрат у результаті реалізації ДПП-проекту.

З метою комплексної оцінки ефективності ДПП-проекту поряд з інвестиційною та бюджетною ефективністю доцільно запровадити показник суспільної ефективності. Для оцінки суспільної ефективності ДПП-проекту варто розраховувати показник зміни забезпеченості населення послугами (P_{build}), а також привабливість створюваних робочих місць (S_{build}).

Зміни забезпеченості населення послугами показуватиме приріст забезпеченості населення послугами (інфраструктурою) за рахунок реалізації ДПП-проекту. Привабливість створюваних робочих місць доцільно оцінювати шляхом порівняння передбачуваного рівня середньомісячної заробітної плати працівників, зайнятих наданням послуг (обслуговуванням інфраструктури) в рамках ДПП-проекту та поточного рівня середньомісячної заробітної плати працівників у сфері ЖКГ.

Вважаємо важливим фактором участь науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів у плануванні та науковому обґрунтуванні майбутньої комунальної інфраструктури, з урахуванням економічних, соціальних і політичних факторів, як інноваційної складової в структурі державно-приватного партнерства.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження узагальнено науково-теоретичні підходи і запропоновано нове вирішення науково-практичної проблеми щодо державного регулювання інвестицій в житлово-комунальному господарстві України. На основі проведених досліджень, зроблено наступні висновки й пропозиції теоретичного та практичного характеру, які відображають вирішення головних дисертаційних завдань відповідно до поставленої мети.

1. Житлово-комунальне господарство доцільно розглядати як соціально-економічний комплекс специфічних господарських структур та об'єктів, що діють з метою утримання (збереження і розвитку) житлового фонду та комунального обслуговування як користувачів цього житлового фонду, так і різних установ, підприємств та організацій. Результатом діяльності ЖКГ є надання житлових і комунальних послуг на адекватному потребам часу якісному рівні.

2. Специфіка житлово-комунального комплексу як об'єкта регулювання, полягає в його організаційних особливостях (секторі житлового господарства та секторі комунального господарства), інституційних особливостях (різноманітності форм власності, наявності монопольних, олігопольних та конкурентних секторів, нормативному характері інституційних угод), просторових особливостях (інтегративності, ієрархічності та цілісності), управлінських особливостях (ефекті масштабу від управління витратами, задоволенні потреби суспільства в послугах, обов'язковості та неперервності послуг).

3. Вдосконалений механізм регулювання сфери ЖКГ включає фінансові, управлінські та енергозберігаючі цілі. Методи державного регулювання сфери житлово-комунального господарства поділяються на інституційно-правові, фінансово-економічні, соціально-психологічні та екологічні. Інструменти державного регулювання сфери ЖКГ передбачають податкове регулювання; бюджетне регулювання(субсидування); стандартизацію та контроль якості послуг; захист умов конкуренції; регулювання тарифів; екологічне регулювання.

4. Заходи з підвищення конкурентоздатності підприємств ЖКГ повинні включати побудову конкурентних переваг на основі ринкових, ресурсних, технічних та управлінських можливостей. Зокрема варто зосередити увагу на ресурсних можливостях (вдосконалення обліку і аналізу використання всіх видів ресурсів, запровадження функціонально-вартісного аналізу послуг) та технічних потребах (оновлення обладнання та контроль якості послуг). Важливе місце в системі зміцнення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості ЖКГ відіграє кадрове забезпечення та рівень менеджменту підприємств.

5. Аналіз інвестиційних можливостей ЖКГ вказав на відсутність наскрізної інформації щодо потреб та обсягів капітальних інвестицій у галузі. Дослідження джерел і напрямків фінансування інвестицій ЖКГ демонструє значне недофінансування потреб галузі за рахунок бюджетів усіх рівнів. Частка державних коштів, що виділяється на забезпечення державної програми модернізації та енергоефективності ЖКГ становить менше 3% загальної потреби.

6. Для реформування політики енергоефективності у сфері ЖКГ необхідно створити низку мотиваційних і компенсаційних механізмів для запуску масштабної програми; скоротити споживання і втрати енергії за рахунок термомодернізації на основі цілісної системи управління енергетикою країни та максимальної самокупності процесу за рахунок досягнутої економії.

7. Дослідження показало, що найбільш ефективними формами фінансування у сфері ЖКГ є партнерство держави і приватного сектору. Розвиток державно-приватного партнерства, як перспективної форми активізації інвестицій у ЖКГ, гальмується нормативно-правовою неврегульованістю, браком компетенцій сторін, непрозорістю процесів створення та управління.

8. Результати ефективності регіональних програм з модернізації комунальної інфраструктури недостатньо оцінювати лише кількома параметрами, як це характерно для сучасних програм і концепцій. Слід ввести чіткі критерії оцінки, які базуються на комплексному аналізі результатів реформ з модернізації інфраструктури. Рекомендовано при розробці програми модернізації ЖКГ впровадити методіку оцінювання стану галузі та очікуваних результатів реформування, яка буде містити вісім груп показників. Ці групи включатимуть фінансові результати підприємств ЖКГ, структуру їх фінансових ресурсів, оцінку обсягів наданих послуг, прав власності на об'єкти майна ЖКГ,

характеристику конкуренції в галузі. Крім цього, окремим блоком варто виділити якість, доступність та забезпеченість комунальними послугами споживачів, систематично оцінювати енергоефективність та впровадження інновацій в ЖКГ.

9. При виборі проектів ДПП необхідно орієнтуватися на ефективне використання бюджетних коштів регіону, фінансові інтереси інвестора, а також громадські інтереси під час реалізації державно-приватних проектів. Оцінку показників ефективності ДПП-проекту варто здійснювати з використанням розробленого інструментарію.

Дотримання запропонованих напрямків регулювання дасть можливість покращувати інвестиційну привабливість ЖКГ, розробляти проекти модернізації ЖКГ та доводити їх ефективність на ринках капіталу, тим самим залучаючи потенційного інвестора в галузь.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях України

1. Кіндзюр О.С. Житлово-комунальний комплекс як складова національної економіки України [Текст] / О.С. Кіндзюр // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – № 691 (2010). – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2010. – С.345–349. – 0,43 д.а.

2. Кіндзюр О.С. Природні монополії як галузь державного регулювання [Текст] / О.С. Кіндзюр // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць; Вип. 21.1. – Львів: НЛТУ України, 2011. – С. 195–198. – 0,36 д.а.

3. Кіндзюр О. С. Методологічний підхід до комплексної оцінки житлово-комунального господарства [Текст] / О. С. Кіндзюр // Регіональна економіка. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». – 2015. – № 1. – С. 122–129. (*міжнародна наукометрична база Scopus*) – 0,79 д.а.

4. Кіндзюр О.С., Сухай О.Є. Аналіз фінансового забезпечення програми енергоефективності житлово-комунального господарства [Текст] / Ольга Євгенівна Сухай, Ольга Семенівна Кіндзюр // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том. 22, №1. – С. 60–66. – ISSN 1993–0259. (*міжнародна наукометрична база Scopus*) – 0,62 д.а. *Особистий внесок автора (0,3 д.а.): охарактеризовано систему інвестування енергоефективності ЖКГ з виділенням стадій енергоефективності та диференціації джерел фінансування проектів.*

5. Кіндзюр О. С. Удосконалення ефективності державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ [Електронний ресурс]/ О.С. Кіндзюр // Економіка.

Управління. Інновації. – Житомир: Електронне наукове фахове видання Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2015. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_2.pdf – 0,51 д.а.

6. Кіндзюр О.С., Сухай О.Є. Особливості фінансування інвестицій житлово-комунального господарства [Текст] / Ольга Євгенівна Сухай, Ольга Семенівна Кіндзюр // Науковий вісник «Формування ринкової економіки в Україні». – Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2016. – №36. – С. 106–111 – 0,65 д.а. *Особистий внесок автора (0,35 д.а.): здійснено класифікацію джерел фінансування інвестицій та опрацьовано статистичні дані щодо міжнародного фінансування ЖКГ.*

7. Кіндзюр О.С. Формування умов інвестування житлово-комунального господарства [Текст] / О. С. Кіндзюр // Науковий вісник «Формування ринкової економіки в Україні». – Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2016. – №35 (1). – С. 205–209. – 0,4 д.а.

У наукових виданнях інших держав

8. Кіндзюр Ольга. Методи стимулювання інвестицій в підприємства житлово-комунального господарства [Текст] / О.С. Кіндзюр // Finansowo-ubezpieczeniowe aspekty rozwoju przedsiębiorstw i regionów: monografia / red R. Pukala. – Jaroslaw : PWSTE.– 2014. – S.209– 220. – 0,95 д.а.

У збірниках тез доповідей наукових конференцій

9. Кіндзюр О.С. Організаційно-економічний механізм управління і регулювання ЖКГ / О.С. Кіндзюр // Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми : тези доповідей XII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Тернопіль, 30 березня 2012 р.) – Тернопіль. – 2012. – С. 26 – 28. – 0,2 д.а.

10. Кіндзюр О. С. Інституціональні засади функціонування природних монополій / О. С. Кіндзюр // Маркетинг та логістика в системі менеджменту = Marketing and logistics in the system of management : тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.) – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С.181–182. – 0,18 д.а.

11. Кіндзюр О.С. Інституційна структура житлово-комунального господарства / О. С. Кіндзюр // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : тези доповідей XX Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 17–18 травня 2013 р.) – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – С. 94–96. – 0,25 д.а.

12. Кіндзюр О.С. Характеристика фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства України / О. С. Кіндзюр // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : тези доповідей XXI Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 16–17 травня 2014 р.) – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014.– С. 121–123. – 0,21 д.а.

13. Ольга Кіндзюр. Зарубіжний досвід державного регулювання природних монополій / О. С. Кіндзюр // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України : тези доповідей XXII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 15–16 травня 2015 р.) – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 82–84. – 0,28 д.а.

14. Кіндзюр О. Використання публічно–приватного партнерства для активізації інвестування ЖКГ / О. С. Кіндзюр // Фінансова та соціально-економічна система України в умовах децентралізації: тези доповідей V Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (Львів, 25 листопада 2015 р.) – Львів: ПВНЗ Європейський університет, 2015. – С. – 0,1 д.а.

15. Кіндзюр О.С. Чинники формування стратегії управління житлово-комунальним господарством / О. С. Кіндзюр // Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності діяльності підприємств в контексті економічної безпеки в умовах інтеграції в ЄС : тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Київ, 27 травня 2016 р.). – 0,1 д.а.

16. Кіндзюр О.С. Аналіз стану житлово-комунального господарства України в сучасних умовах / О. С. Кіндзюр // Проблеми сталого розвитку суспільства: погляд очима різних поколінь: тези доповідей Міжнародного наукового форуму (Черкаси, 11–12 травня 2016р.). – 0,1 д.а.

17. Кіндзюр О.С. Концептуальні засади інвестиційного розвитку ЖКГ / О. С. Кіндзюр // Формування нової парадигми управління фінансами та бізнесом в умовах посилення євроінтеграційних процесів в Україні : тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 27 жовтня 2016р.). – 0,1 д.а.

АНОТАЦІЯ

Кіндзюр О.С. Регулювання інвестиційного розвитку житлово-комунальної сфери України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2016.

Дисертацію присвячено визначенню основних напрямків формування конкурентних відносин у ЖКГ, фінансово-економічних механізмів державного регулювання залучення інвестицій у ЖКГ, оцінці їх ефективності. Уточнено визначення житлово-комунального господарства як соціально-економічного комплексу специфічних господарських структур та об'єктів, окреслено специфіку житлово-комунального комплексу як об'єкта регулювання. Удосконалено механізм державного регулювання житлово-комунального господарства шляхом виділення фінансових, управлінських та енергозберігаючих цілей, блоків методів та інструментів, а також виділено передумови стимулювання залучення інвестицій в галузь – вирішення питань власності, розробка системи менеджменту та системи фінансування.

На основі статистичного аналізу здійснено прогноз фінансового стану ЖКГ, розроблено заходи з підвищення конкурентоздатності підприємств ЖКГ, вдосконалено систему інвестування енергоефективності ЖКГ шляхом виділення стадій енергоефективності та диференціації джерел фінансування таких проектів.

Обґрунтовано на основі аналізу світового досвіду запровадження державно-приватних партнерств у сфері ЖКГ, запропоновано вдосконалення чинного законодавства України щодо визначення часток партнерів, захисту їх прав, можливості залучення іноземних учасників та необхідності підвищення ефективності діяльності державних інституцій у цій сфері.

Запропоновано при розробці програми модернізації ЖКГ впровадити методику оцінювання стану галузі та очікуваних результатів реформування, яка буде містити оновлені групи показників. Доповнено показники ефективності інвестиційних проектів показниками бюджетної та соціальної ефективності, що дасть змогу всесторонньо оцінити ефект від інвестування в модернізацію ЖКГ.

Ключові слова: державне регулювання, інвестиції, житлово-комунальне господарство, державно-приватне партнерство, показники ефективності ЖКГ.

АННОТАЦИЯ

Киндзюр О.С. Регулирование инвестиционного развития жилищно-коммунальной сферы Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко. – Львов, 2016.

Диссертация посвящена определению основных направлений формирования конкурентных отношений в ЖКХ, финансово-экономических механизмов государственного регулирования привлечения инвестиций в ЖКХ, оценке их эффективности. Уточнено определение жилищно-коммунального хозяйства как социально-экономического комплекса специфических хозяйственных структур и объектов, определено специфику жилищно-коммунального комплекса как объекта регулирования. Усовершенствован механизм государственного регулирования жилищно-коммунального хозяйства путем выделения финансовых, управленческих и энергосберегающих целей, блоков методов и инструментов, а также выделены предпосылки стимулирования привлечения инвестиций в отрасль – решение вопросов собственности, разработка системы менеджмента и системы финансирования.

На основе статистического анализа осуществлен прогноз финансового состояния ЖКХ, разработаны мероприятия по повышению конкурентоспособности предприятий ЖКХ, усовершенствована система инвестирования энергоэффективности ЖКХ путем выделения стадий энергоэффективности и дифференциации источников финансирования таких проектов.

Исследован мировой опыт и обосновано целесообразность внедрения государственно–частных партнерств в ЖКХ предложено совершенствование действующего законодательства Украины относительно определения долевого участия партнеров, защиты их прав, возможности привлечения иностранных участников и необходимости повышения эффективности деятельности государственных институтов в этой сфере.

Предложено при разработке программы модернизации ЖКХ внедрить методику оценки состояния отрасли и ожидаемых результатов реформирования, которая будет содержать обновленные группы показателей. Дополнено показатели эффективности инвестиционных проектов показателями бюджетной и социальной эффективности, которые позволяют всесторонне оценить эффект от инвестирования в модернизацию ЖКХ.

Ключевые слова: государственное регулирование, инвестиции, жилищно-коммунальное хозяйство, государственно-частное партнерство, показатели эффективности ЖКХ.

ANNOTATION

Kindzyur O.S. Regulation of investment of housing and communal services in Ukraine. – The manuscript.

The thesis for scientific degree of candidate of economic sciences in speciality 08.00.03 – economics and management of national economy. – Ivan Franko National University of Lviv – Lviv, 2016.

The thesis is devoted to the main directions of formation of competitive relations in housing, financial and economic mechanisms of state regulation to attract investment in housing, assessing their effectiveness. Clarified the definition of housing as a socio–economic set specific economic structures and objects, outlines the specifics of housing and communal complex as property management. The mechanism of state regulation of housing and communal services by providing financial, management and energy saving targets and blocks practices and highlighted preconditions incentives to attract investment in the sector – issues of ownership, system engineering management and financing system.

Based on statistical analysis it is made the forecast of financial condition of utilities - unprofitable enterprises; stable amount of receivables for utility services at equal to 20% of the cost of services and of about 4 months duration; immutability of housing indicators such as number of dilapidated houses, the amount of houses, that have water supply, sewerage, gas, electricity.

The scientific approaches are improved in rising the competitiveness of utilities, including building competitive advantage based on the market, resource, technical and managerial capabilities. The efficiency of investment process in housing is encouraged by providing the differentiation in stages of energy efficiency and sources of funding such projects.

The analysis of world experience in implementing public–private partnerships in the area of housing proposed improving the current legislation of Ukraine to

determine partner partners, protect their rights, the possibilities of foreign participants and the need to improve the efficiency of public institutions in this area.

It is proposed for the development of the program of modernization of housing to introduce the methodology of evaluation of the industry and the expected results of reforms, which will contain the updated group of performance indicators. It is supplemented performance indicators of investment projects by budget and social efficiency, allowing comprehensively assess the effect of investment in upgrading housing.

The conceptual framework for investment of housing and communal services of Ukraine is proposed with justification of goals, principles, criteria and strategic directions. This basis includes complex of legal, financial, economic, institutional, social and environmental measures that are developed on indicators of investment and are focused on the problems of housing investment. The compliance of the proposed areas of regulation will improve investment attractiveness of housing, develop projects of modernization in housing and prove their efficiency in the capital markets, thereby attracting potential investors in the sector.

Keywords: government regulation, investment, utilities, public–private partnerships, performance indicators of housing and utilities.

Підписано до друку 23.02.2017 р. Папір офсетний. Гарнітура TimesNew Roman.

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 110 прим. Зам. № 73

Друк СПДФО Марусич М. М. Свідоцтво №1252 від 30.12.1996

м. Львів, пл. Осмомисла, 5/11

тел./факс: (032) 261-51-31

e-mail: interprint-m@ukr.net